

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

Навізовська Марина Василівна

Соціальний захист в системі місцевих бюджетів

072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

(галузь наук - Управління та адміністрування)

Шифр та назва спеціальності (галузь наук)

Автореферат на здобуття другого (магістерського) рівня
вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023 р.

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному
університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Рецензент: _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Захист відбудеться «__» _____ 20__ р.

Дипломну роботу надано до захисту «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Омелян Левандівський

(підпис)

(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП

Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.

- 1.1. Сутність та функції місцевих бюджетів.
- 1.2. Методологічні основи формування місцевого бюджету.
- 1.3. Особливості формування місцевого бюджету на соціальний захист населення.

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ БЮДЖЕТУ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ЦЕНТР СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ» ГОРОДЕНКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.

- 2.1. Характеристика Комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.
- 2.2. Аналіз дохідної та видаткової частини Комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.
- 2.3. Аналіз виконання бюджету Комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ДЛЯ КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ.

- 3.1. Напрями вдосконалення формування місцевих бюджетів в умовах воєнного стану.
- 3.2. Механізм вдосконалення системи надання соціальних послуг населенню.
- 3.3. Прогнозування показників формування бюджету Комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

Загальна характеристика роботи

Актуальність. Основним джерелом кожної громади є її населення. На даний час велика необхідність полягає в тому, щоб забезпечити соціальний захист різним категоріям людей особливо людям похилого віку, з інвалідністю, безробітним, малозабезпеченим, особам які постраждали від домашнього насильства, ухилення батьків або осіб які їх змінюють, від виконання своїх обов'язків з вихованням дітей. Тому в кожній територіальній громаді необхідним є розвиток та вдосконалення системи надання соціальних послуг та соціального захисту, спрямованих на заходи щодо забезпечення особам, які перебувають у складних життєвих обставинах необхідних умов для проживання. Оскільки фінансові ресурси є джерелом розвитку територіальних громад, в тому числі і надання соціальних послуг, то вони відіграють важливу роль при фінансовому забезпечення держави в цілому.

Метою дослідження є поглиблене обґрунтування теоретичних аспектів при формуванні місцевих бюджетів у розвитку соціально політики на основі комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Відповідно до даної мети поставлено такі **завдання**:

- дослідити та уточнити економічну сутність термінів «місцеві бюджети» та «соціальна політика»;
- реформувати системи соціального захисту;
- провести аналіз доходів та видатків комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради;
- розробити напрями вдосконалення формування місцевих бюджетів у реалізації соціальної політики.

Об'єктом дослідження є формування місцевого бюджету комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи вдосконалення місцевого бюджету на прикладі комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Методи дослідження. При виконанні дипломної роботи використовувалися такі методи дослідження, як теоретичне узагальнення та порівняння - виконане в процесі розкриття змісту та поняття «місцевий бюджет» та «соціальні послуги»; статичний та графічний аналіз – застосовано при наочному відображенні даних з метою дослідження формування місцевого бюджету комунального закладу; системний аналіз та формалізація - при ході розробки практичних рекомендацій основних напрямів, структури доходів та видатків комунального закладу; комплексний та структурний аналізи, первинні, статистичні спостереження. Методологічну та теоретичну основу дослідження становили праці українських та світових вчених та фахівців в даній сфері.

Інформаційною базою дипломного дослідження стали законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи. Джерелом аналітичної інформації були дані бюджету комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради за 2021-2022 роки. В ході дослідження використано загальнонаукові методи системного підходу й аналізу з метою визначення елементів системи формування місцевого бюджету комунального закладу. На економіко-статистичному підході проведена оцінка та аналіз структури доходів та витрат місцевого бюджету комунального закладу. Обробка інформації здійснювалась за комп'ютерними програмами.

Новизна одержаних результатів дослідження полягає у розробленні теоретико-методичних рекомендацій у роботі для соціального захисту населення та в поглинутому аналізі місцевого бюджету комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаної літератури із 41 найменувань.

Основний зміст роботи викладено на 65 сторінках друкованого тексту. Робота містить 10 таблиць, 16 рисунків, 4 додатків.

У розділі 1 « ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ» досліджуються теоретичні та методологічні основи формування місцевих бюджетів та бюджетів в соціальній сфері. Дослідження підтвердили, що в процесі формування місцевих бюджетів у соціальній сфері вирішальне значення має створення умов для фінансово-економічної безпеки держави та створення умов для забезпечення населення. Тому важливу роль відіграють доходи, які формуються за рахунок податків, визначених відповідними селищними, сільськими, районними радами або радами територіальних громад.

Визначивши проблем системи соціального забезпечення, які включають велику кількість проблем, які потребують негативного вирішення. Тому необхідно вдосконалити міжбюджетні відносини під час розрахунку потреб для соціального захисту, створити систему моніторингу витрачених коштів, посилити конкретність соціальної допомоги для людей, які потребують та підвищити ефективність використання наданої послуги, ефективно залучувати громадські організації та різні суспільні спілки, та фонди для забезпечення соціальними послугами окремі категорії осіб, правильно визначати стан осіб, яким надається соціальні послуги.

У розділі 2 «АНАЛІЗ БЮДЖЕТУ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ЦЕНТР СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ» ГОРОДЕНКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ» аналізуються доходи та видатки Комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради. Нараховує Штатна чисельність працівників територіального центру – 29 штатних одиниць (відділення соціальної допомоги вдома – 10 шт од, денне відділення - 4 шт.од., та допоміжний персонал – 2 шт.од). Станом на 01.11.2022 року фактично

зайнято 25 одиниць, 4 шт.од - вакансії на даний час не заповнені через відсутність денного відділення.

Комунальний заклад «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради було створено 18 грудня 2020 року №34-2/2020 рішення міської ради. Здійснює свою діяльність заклад відповідно до чинного законодавства України, ЗУ «Про соціальні послуги», Постанови від 03.03.2020р.№177 «Про Типове Положення про центр надання соціальних послуг» та Статуту КЗ «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради.

Проаналізовано звіт за формою № 4-1м за 2021р. КЗ «Центр соціального обслуговування» ГМР який показав, що видатки на забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю дорівнюють доходам. Із загальної суми яка складає 387600,00 грн., найбільшу частину витрачено на оплату праці і нарахування на заробітну плату 283450,00 грн. (73 %), а інших 26 % витрачено на використання товарів і послуг 104150,00 грн. (предмети, матеріали, обладнання та інвентар 2964,00 грн., медикаменти та перев'язувальні матеріали 23667,22 грн., продукти харчування 27837,21 грн., оплата послуг (крім комунальних) 8107,20 грн., оплату комунальних послуг та енергоносіїв 41574,37 грн., з них оплата електроенергії 10120,13 та оплата природнього газу 31454,24 грн.).

Проаналізовано звіт за формою №4-2м (1) за 2021р. КЗ «Центр соціального обслуговування» ГМР, який показав, що видатки на забезпечення діяльності інших закладів у сфері соціального захисту і соціального забезпечення дорівнюють доходам. Із загальної суми яка складає 62252,73 грн., витрачено всі кошти на використання товарів і послуг 62252,73 грн. (100%) (предмети, матеріали, обладнання та інвентар 7527,00 грн., медикаменти та перев'язувальні матеріали 8557,00 грн., продукти харчування 24149,97 грн. та оплату послуг (крім комунальних) 22019,76 грн.) Залишок на кінець звітнього періоду становить 1392,78 грн.

Проаналізовано звіт за формою №4-2м (2) за 2021р. КЗ «Центр соціального обслуговування» ГМР, який показав, що видатки на забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю дорівнюють доходам. Із загальної суми яка складає 300596,00 грн., з якого перерахований залишок складає 1399,01 грн.. Надійшло коштів за звітній період 611676,94 грн., та залишок на кінець звітнього періоду усього складає 348596,46 грн.. Від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у тому числі заходів з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщення на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб надійшло 299196,99 грн. Витрачено всі кошти на поточні видатки 300596,00 грн., з них касові видатки на поточний рік складають 264506,49 грн. (предмети, матеріали, обладнання та інвентар 55179,00 грн., медикаменти та перев'язувальні матеріали 94399,00 грн., продукти харчування 148018,00 грн. та оплату послуг (крім комунальних) 3000,00 грн., з них касові видатки на поточний рік складають за: предмети, матеріали, обладнання та інвентар 55100,91 грн., медикаменти та перев'язувальні матеріали 70633,47 грн., продукти харчування 136891,83 грн. та оплату послуг (крім комунальних) 1880,28 грн.)

Проаналізовано звіт за формою №4-2м (3) за 2021р. КЗ «Центр соціального обслуговування» ГМР, який показав, що видатки на Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення дорівнюють доходам. Із загальної суми яка складає 153620,24 грн., з якого перерахований залишок складає 1536,2024 грн.. Надійшло коштів за звітній період 72600,00 грн., та залишок на кінець звітнього періоду усього складає 76733,92 грн.. Від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у тому числі заходів з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщення на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб надійшло 72600,00 грн. Витрачено всі кошти на поточні видатки 140620,24 грн.,

з них касові видатки на поточний рік складають 136486,32 грн. (предмети, матеріали, обладнання та інвентар 25000,00 грн., медикаменти та перев'язувальні матеріали 34000,00 грн., продукти харчування 700000,00 грн. та оплату послуг (крім комунальних) 10120,24 грн. та видатки на відрядження 1000,00 грн., з них касові видатки на поточний рік складають за: предмети, матеріали, обладнання та інвентар 24483,63 грн., медикаменти та перев'язувальні матеріали 32142,68 грн., продукти харчування 69914,76 грн. та оплату послуг (крім комунальних) 9885,25 грн. та видатки на відрядження 60,00грн.).

У розділі 3 «ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ДЛЯ КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ» наведені пропозиції щодо вдосконалення формування місцевих бюджетів в умовах воєнного стану, для надання соціальних послуг. Запропоновано основні напрями розвитку КЗ «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради. Також отримання необхідної підтримки та надання практичної та медичної допомоги щодо виконання чинного законодавства в організації надання соціальних послуг з боку управління соціального захисту населення. У період воєнного стану, зокрема на територіях ведення бойових дій, пропонується організувати стаціонарний, паліативний догляд, підтримане проживання громадян похилого віку осіб з інвалідністю екстрено (кризово) за заявою цієї людини або її законного представника (для недієздатних осіб) / повідомлення органу опіки та піклування (за відсутності законного представника) або за алгоритмом надання соціальних послуг екстрено (кризово).

Аналіз доходів та витрат КЗ «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради в 2024 році прогнозується 4289610 грн., темпи приросту обсягів доходів бюджету комунального закладу відносно до 2021 р. складають 8,9 %, в тому числі: надходження із загального фонду бюджету 3893610 грн. та власні надходження бюджетних установ (розписати за видами надходжень) 396000 грн.

Прогнозовані витрачення на 2024 рік в порівнянні із 2023 роком зросли на 368810 грн. (9,47%). Сума загального фонду витрат дорівнює 3893610 грн., з них витрати: на заробітню плату 65,25%, нарахування на оплату праці 15,1%, предмети, матеріали, обладнання та інвентар 1,16%, медикаменти та перев'язувальні 4,1% , продукти харчування 4,37%, та оплату послуг (крім комунальних) 1,16%, видатки на відрядження 0,13%, оплата на електроенергію 3,6%, оплата природного газу 5,13%. Проаналізувавши прогнозні обсяги видаткової частини Комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради на 2022-2024 рр., з таблиці 3.1 ми бачимо прогнозовані витрачення на 2022 рік із загального фонду 3320000 грн., з них витрати: на заробітню плату 67,6%, нарахування на оплату праці 14,8%, предмети, матеріали, обладнання та інвентар 1%, медикаменти та перев'язувальні 3,6% , продукти харчування 3,9%, та оплату послуг (крім комунальних) 1,24%, видатки на відрядження 0,06%, оплата на електроенергію 3%, оплата природного газу 4,8%.

ВИСНОВОК

В процесі написання роботи було розглянуто теоретичні та методологічні основи формування місцевих бюджетів та бюджетів в соціальній сфері. В роботі досліджено і уточнено економічну сутність «бюджет», «місцеві бюджети» та «соціальний захист», узагальнено та систематизовано існуючу систему формування місцевих бюджетів, у складі якої відокремлені загальний та спеціальний фонд.

Комунальний заклад «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради (далі – КЗ «Центр соціального обслуговування» ГМР) є комунальна установа, створена для стаціонарного розміщення (перебування) та догляду за людьми похилого віку та особами, які за станом здоров'я потрібні комплексні заходи та надання стороннього догляду, соціального догляду, медичного обслуговування, соціальних послуг та реабілітації, соціального захисту дома для населення, яку необхідна домашня підтримка (надання соціальних послуг)

одиноким громадянам, які не в змозі обслуговувати себе через часткову втрату фізичної активності та потребують сторонньої підтримки (надання соціальних послуг) за медичним висновком.

По загальному фонді КТПКВМБ 0113104 забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю надійшло 2603300,72 грн., видатків 2603300,72 грн., а саме на заробітну плату 2019056,84 грн., нарахування на заробітну плату 441711,75 грн., на товар 2895,00 грн., оплата послуг (крім комунальних) 2364,00 грн., оплата комунальних послуг та енергоносіїв 137273,13 грн.

По спеціальному фонді всього надійшло 1289148,92 грн., видатків 862452,76 грн., а саме предмети і матеріали 90074,10 грн., медикаменти та підгузки 134999,47 грн., продукти харчування 257402,33 грн., оплата послуг (крім комунальних) 41892,49 грн, комунальні послуги 41574,37 грн. Виплачено відрядні 60,00 грн. Виплачено з ФСС лікарняних на суму 19969 грн.

Показники ефективності виконання бюджету за 2021 рік комунального закладу «Центр соціального обслуговування» Городенківської міської ради свідчать, що доходи загального фонду склали 3675178,00 грн., витрати загального складали 3398639,00 грн., касові витрати становлять 400992,81 грн. В 2021 році частка заробітної плати у витратах загального фонду складає 67 %, відрахування на соціальні заходи 14 %, матеріальні витрати 14 %, амортизація 5 %, та інші витрати 0%.

Прогнозовані витрачення на 2024 рік в порівнянні із 2023 роком зросли на 368810 грн. (9,47%). В порівнянні, ми знову бачимо зростання цін на продукти, прилади та обладнання, медикаменти та оплата комунальних послуг, а в свою чергу виплати заробітної праці зменшилась.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Брежнєва-Єрмоленко О.В. КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ з дисципліни «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА», - Кам'нське, 2019
2. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.
3. Гнидюк І. В., Гайдей О.В. Бюджетне фінансування соціального забезпечення. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2018. №
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 3137-ІХ від 30.05.2023.
5. Катан Л. І., Качула С. В, Демчук Н. І., Павлова Д. К.: ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ. АГРОСВІТ № 3, 2020
6. Катан Л.І. Формування місцевих бюджетів в умовах реформування суспільних фінансів України. Агросвіт. 2020. № 3. С. 3–12.
7. Кириленко О. П. Місцеві бюджети і міжбюджетні відносини у бюджетній системі України : монографія / О. П. Кириленко, А. І. Даниленко, О. М. Алимов, О. І. Барановський.– К. : Фенікс, 2008. – 303 с.
8. Конвенції № 8006/0/2-23/61 від 19.06.2023.
9. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. – 272 с.
10. Місцеві бюджети в умовах війни: регіональний вимір та джерела наповнення. URL: <https://od.org.ua/uk/miszzevi-budgeti-v-umovah-vijni/>
11. Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л.А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. Економічний вісник Донбасу № 3 (61), 2020
12. Утенкова К. О. Академік АЕН України, доцент кафедри обліку та аудиту, Система економічної безпеки аграрного сектору: принципи функціонування. Агросвіт. 2020. № 3. С. 3–12.